

= КАРМА = ТОВА СИ ТИ =
= ЦАРЬ АСАРХАДОНЪ =

Прѣвелъ СТ. АНДРЕЙЧИНЪ

Добротата разрѣшава
всички противорѣчия.

№ 121

Книгоиздателство
ВЪЗРАЖДАНЕ
София.

КАРМА*)

Пръведохъ тази приказка, защото ми се понрави съ своята наивностъ и дълбочина. Особено добро е разяснението въ нея на тази, толкова затъмнявана въ послѣдно врѣме, истина, че избавлението отъ злото и добиването благого се достига само съ свои усилия, че нѣма и неможе да има такова при-способение, посредствомъ което би можало да се достигне, безъ лично усиліе, своето или общото благо. Това разяснение особено е добро съ туй, че тука се показва и това, че благого на отдѣлния човѣкъ само тогава е истинско благо, когато е общо. Щомъ като работникътъ, който излизалъ отъ ада, пожелалъ само за себе си благого, то неговото благо прѣстанало да е благо и той падналъ. Тази приказка като че отъ нова страна освѣтлява двѣтъ основни истини, открити отъ християнството: че жи-

*) Карма е будийско вѣрване, което се състои въ това, че не само образуването на характера на всѣки човѣкъ, но и цѣлата му сждба въ този животъ е послѣдствие отъ неговитѣ постѣпки, направени въ прѣдшествувания животъ, и че доброто и злото на нашия бждащъ животъ сждо тѣй ще зависи отъ тѣзи ни усилия да избѣгваме злото и да вършимъ доброто, които сме направили въ настоящия.

Л. Т.

вотътъ е само въ отричането отъ личността — който отдава душата си, той ще я спечели — и че б агото на хората е само въ тѣхното съединение съ Бога и чрѣзь Бога помежду си: „Както Ти си въ Мене и Азъ въ Тебе, така и тѣ да бждатъ въ Насъ едно...“ Иогнъ XVII, 21.

Азъ съмъ чель тая приказка на дѣцата и тя имъ се нравѣше. А между голѣмитѣ винаги, слѣдъ прочитането ѝ възникваха разговори за най-важнитѣ въпроси на живота. И менѣ ми се струва, че това е твърдѣ добра прѣпоржка.

Л. Толстой.

Панду, богатъ златаринъ отъ браминската каста, отивалъ съ слугата си за Бенаресъ. Като настигналъ по пжтя единъ монахъ съ почтенъ видъ, който отивалъ по сщцото направление, казалъ самъ на себе си: „този монахъ има благородеъ и святъ изгледъ. Събирането съ добритѣ хора принася щастие; ако той сщцо отива за Бенаресъ, ще го покая да пжтуваме заедно въ мойта колесница“. И като се поклонилъ на монаха, той го попиталъ кждѣ отива, и като узналъ че монахътъ — на когото името било Нарада — отива сщцо за Бенаресъ, поканилъ го въ своята колесница.

— Благодаря ви за добрината, — казалъ монахътъ на брамина, — азъ дѣйствително съмъ измжченъ отъ дългия пжтъ. Като нѣмамъ собственостъ, азъ не мога да ви възнаградя съ пари, но може да се случи, щото да бжда въ състояние да ви от-

вѣрна съ какво-да-е духовно съкровище отъ богатствата на знанието, което съмъ спечелилъ съ слѣдване учението на Сакия Муни, блажениятъ, великиятъ Буда, учителътъ на човѣчеството.

Тѣ тръгнаха заедно въ колесницата и Панду слушалъ съ удоволствие изъ пѣтя поучителнитѣ рѣчи на Нарзда. Като изминали единъ часъ, тѣ достигнали до едно мѣсто, дѣто пѣтътъ билъ свлѣченъ отъ двѣтъ страни и запрѣченъ отъ колата на единъ земледѣлецъ, на която се било счупило едното колело.

Девала, владѣтельтъ на колата, отивалъ за Бенаресъ да продаде ориза си и бързалъ да стигне прѣди зората на другото утро, защото ако би закъснѣлъ, то купувачитѣ на оризъ биха си накупили вече нужното имъ количество оризъ и биха си заминали отъ града, прѣди той да ги свари.

Златарътъ като видѣлъ че не ще може да продължава пѣтя си, ако колата на земледѣльца не бжде отмѣстена, разсърдилъ се и заповѣдалъ на своя робъ Магадута да отмахне колата на страната, че да може да мине колесницата. Земледѣлецътъ се противилъ, защото колата му била толкова близо до пропастиа, што може да се разсипе, ако я побутнатъ; но брамнѣтъ не искалъ да слуша земледѣльца и заповѣдалъ на слугата си да хвърли товара съ ориза. Магадута, геобикновено силенъ човѣкъ, който намиралъ удоволствие въ оскърблението на хората, покорилъ се и свалилъ товара, прѣди да може да се застѣжи монахътъ. Когато Панду прѣминалъ и искалъ да продължава пѣтя си, монахътъ скочилъ отъ колесницата и казалъ:

— Извинете ме, господине, за дѣто ви оставамъ. Благодаря ви, че бѣхте добри и ми позволихте да измина единъ часъ съ вашата колесница. Азъ бѣхъ измжченъ, когато ме пока ихте, но сега, благодарение на вашата ласбезность, азъ си починахъ. Но като узнахъ, че въ този земледѣлецъ е воплоотенъ единъ отъ вашигѣ прадѣди, азъ не мога съ нищо по-добро да ви възнаградя за добрината ви, освѣнъ съ това, щото да му помогна въ нещастieto.

Брамчнѣтъ погледалъ съ удивление на монаха.

— Вий казвате че този земледѣлецъ е въглоше не на едного отъ мойтѣ прадѣди: това не може да бжде.

Азъ зламъ, отговорилъ монахѣтъ — че вамъ сж неизвѣстни тѣзи сложни и значителни свръзки, които съединяватъ васъ съсъ сждбата на този земледѣлецъ. Но отъ слѣпия не трѣбва да се очаква щото той да вижда, и зарадъ това азъ съжелявамъ, че вий врѣдите сами на себе си, но ще се постарая да ви защитя отъ тѣзи рани, които готвите да си нанесете.

Богатиятъ търговецъ не билъ привикналъ да го укоряватъ; и като почувствувалъ че думитѣ на монаха, макаръ и казани съ голѣма добродушность, съдържатъ язвителенъ упрѣкъ, заповѣдалъ на слугата си тозъ часъ да заминатъ по-нататѣкъ.

Монахѣтъ се поздравилъ съ земледѣлеца Девала и захваналъ да му помага въ поправката на колата и въ събирането на разсипания оризъ. Работата отивала бързо и Девала помислилъ:

— Този монахъ трѣбва да бжде святъ човѣкъ; и нему като че му помагатъ невидими духове. Ще го понигама, съ какво съмъ заслужилъ жестоко то обръщение на гордия браминъ спрѣмо менъ.

И казалъ :

— Почтений господине! Не можете ли ми каза, за какво прѣтърпѣхъ несправедливостъ отъ човѣка, на когото никога не съмъ направилъ нищо лошо?

Монахътъ отговорилъ :

— Любезний приятелю, вий не прѣтърпѣхте несправедливостъ, но само прѣтърпѣхте въ сегашното си сществуване това, което сте извършили вий надъ този браминъ въ прѣдишния си животъ. И азъ нѣма да сгрѣша, като казвамъ, че даже и сега вий бихте сторили на брамина сщцото, което той ви направи, ако бѣхте на негово мѣсто и имахте сщцо такъвъ силенъ слуга.

Земледѣлецътъ призналъ, че, ако би ималъ власть, не би се размислилъ да постжпи съ други човѣкъ, който му е заградилъ пжтя, тѣй, както браминътъ съ него.

Оризътъ билъ събрзнь и натоваренъ, и монахътъ съ земледѣльца се приближавали вече до Бенаресъ, когато конътъ отскочилъ изведнажъ на страна.

— Змия, змия! — извикалъ земледѣлецътъ.

Но монахътъ, като погледналъ втренчено на прѣдмета, който изплашилъ коня, скочилъ отъ колата и видѣлъ, че това било кемеръ пѣленъ съ злато.

„Никой, освѣнъ богатиятъ златаринъ, не е могълъ да изгуби тая кесия“, си помислилъ той, и

като взелъ кесията, подалъ я на земледѣльца и казалъ :

— Вземете тази кесия и когато стигнете въ Бенаресъ идете въ гостилницата, която азъ ще ви посоча, питайте за брамина Панду и му прѣдайте кесията. Той ще се извини прѣдъ васъ за грубата си постѣпка, но вий му кажете, че сте го простили, и че му желаете успѣхъ въвъ всичкитѣ му прѣдприятия; защото , вървайте ми, колкото по-голямъ бждатъ неговитѣ успѣхи, толкова по-добрѣ ще бжде за васъ. Вашата сждба много зависи отъ неговата. Ако би Панду да ви поиска обяснение, то го пратете въ мѣнастиря, кждѣто той винаги ще ме намѣри готовъ да му помогна съсъ съвѣтъ, ако му е нуженъ такъвъ.

Панду въ това врѣме пристигналъ въ Бенаресъ и се срѣщналъ съсъ своя търговски приятель, богатиятъ банкиринъ Малмека.

— Азъ загинахъ, — казалъ Малмека, — и не мога да върша никакви дѣла, ако ей-сега не купя единъ товаръ отъ най-хубавия оризъ за царската кухня. Има въ Бенаресъ единъ мой врагъ банкиринъ, който, като узналъ че съмъ направилъ условие съ царския трапезаръ, какво че ще му доставя това утро единъ товаръ оризъ, и като жалае да ме погуби, прѣкупилъ всичкия оризъ въ Бенаресъ. Царскиятъ трапезаръ не ще ме освободи отъ условieto и утрѣ азъ съмъ пропадналъ, ако Кришна не ми прати ангелъ хранитель отъ небето.

Въ това врѣме, додѣто Малмека се оплаквалъ отъ нещастieto си, Панду подирилъ кесията си, като прѣтършувалъ колѣсницата си, и не я намѣ-

рилъ; той набѣдилъ своя робъ Магадута, повикалъ полицейскитѣ, обвинилъ го и, като заповѣдалъ да го свѣржатъ, мжчилъ го жестоко, за да изтрѣгне признаніе отъ него. Робътъ викалъ отъ болки :

— Азъ не съмъ виновенъ, пустнете ме! Не мога да прѣнасямъ тѣзи мжки! Азъ съмъ свѣршено невиненъ въ това прѣстѣпление и страдамъ сега за грѣховетѣ на другитѣ! О, ако бихъ могълъ да изпрося прошка отъ този земледѣлецъ, комуго направихъ зло зарадъ моя господарь! Тѣзи мжчения служатъ, навѣрно, за наказание за моята жестокость.

Додѣто полицейскитѣ бияли роба, земледѣлецътъ дошълъ въ гостилницата и, за голѣмо удивление на всички, подалъ кесията. Сжщия часъ освободили роба отъ ржцѣтѣ на мжчителитѣ му, но той, недоволенъ отъ господаря си, побѣгналъ отъ него и се присѣдинилъ къмъ шайка разбойници, живѣящи въ планинитѣ. А когато Малмека чулъ, че земледѣлецътъ може да му продаде най-хубавъ оризъ, годенъ за царската трапеза, веднага купилъ цѣлия товаръ за тройна цѣна. Панду пъкъ, зарадванъ отъ възвръщането на паритѣ, тозъ часъ побързалъ за мѣчастиря, за да добие отъ монаха обѣщанитѣ обяснения.

Нарада казалъ :

— Азъ бихъ могълъ да ви дамъ обяснения, но като зная, че сте неспособни да разберете духовната истина, прѣдпочитамъ мълчанието. Обаче, азъ ще ви дамъ единъ общъ свѣтъ: обръщайте се къмъ всѣки човѣкъ, когото срѣщнете, така, както съсь себе си; служете му така, както бихте желали да служатъ вамъ. По този начинъ вий ще посѣете

сѣмена отъ добри дѣла, богатата жътва на които не ще ви замине.

— О, монахъ, дайте ми обяснение — казалъ Панду, — менѣ ще ми бжде по-леко тогава да слѣдвамъ вашия съвѣтъ.

И монахътъ казалъ:

— Слушайте тогава: азъ ще ви дамъ ключътъ на тайната; вий ако и да не я разбирате, вървайте въ това, което ще ви кажа. Да считашъ себе си като отдѣлно сжщество е измама, и този, който направлява ума си къмъ това, да изпълня волята на това отдѣлно сжщество, върви подиръ лъжлива свѣтлина, която ще го заведе въ безднзта на грѣховетѣ. Това, да се считаме за отдѣлни сжщества, произлиза отъ туй, че покривалото на Майя ослѣпява очитѣ ни и ни прѣчи да прослѣдимъ нашето единство съ душитѣ на другитѣ сжщества. Малцина знаятъ тази истина. Нека слѣднитѣ думи бждатъ вашия талиманъ:

„Тозъ, който врѣди на другитѣ, прави зло на себе си.

„Тозъ, който помага на другитѣ, принася полза на себе си.

„Прѣстанете да считате себе си за отдѣлно сжщество и ще стѣпите въ пжтя на истината“.

За тогози, на когото зрѣнието е омрачено отъ покривалото на Майя, струва му се, че цѣлиятъ миръ е разпокжсанъ на безчислени личности. И такъвъ челоуѣкъ не може да разбере значението на всеобемащата любовъ къмъ всичко живо.

Панду отговорилъ:

— Вашитѣ думи, почтений господине, иматъ дълбоко значение, и азъ ще ги запомня. Азъ направихъ незначителна добрина, която не ми струваше нищо, на бѣдния монахъ въ пжтуването ми за Бенаресъ, а ето колко благодарѣтелни се оказаха нейнитѣ послѣдици. Азъ ви съмъ много длъженъ, защото безъ васъ не само че щѣхъ да изгубя кесията си, но не бихъ могълъ да извърша въ Бенаресъ тѣзи търговски дѣла, които значително увеличиха състоянието ми. Освѣнъ това, вашата грижа и пристигането на ориза, спомогнаха за благосъстоянието на приятеля ми Малмека. Ако всички хора биха познавали истината на вашитѣ правила, колко по-добъръ би билъ нашиятъ животъ, колко би се намалило злото въ него и колко би се възвисило общото благосъстояние! Азъ бихъ желалъ, щото истината на Буда да бждеше разбрана отъ всички и заради това искамъ да основа мѣнастиръ въ родното си мѣсто Колшамби и ви призовавамъ да ме посетите, за да мога да посветя това мѣсто за братство на ученицитѣ на Буда.

*

Минали се години и основаниятъ отъ Панду мѣнастиръ Колшамби станалъ сборно мѣсто на мждритѣ монаси и се прочулъ като просвѣтителенъ центъръ за народа.

Въ това врѣме съсѣдниятъ царь, като чулъ за красотата на скжпоцѣннитѣ камъни, приготвявани отъ Панду, проводилъ до него касиера си, да поржча корона отъ чисто злато, която да бжде украсена съ найскжпоцѣннитѣ камъни на Индия.

Когато Панду свършилъ тази работа, тръгналъ за столицата на царя, като взелъ съ себе си голѣмъ запасъ отъ злато, понеже се надѣвалъ, че ще може да търгува тамъ. Керванътъ, който носѣлъ скжпоцѣнноститѣ му, билъ пазенъ отъ въоръжени хора, но като достигналъ до планинитѣ разбойницитѣ, на чело съ Магадута, който имъ станалъ главатарь, нападнали на него, избили пазачитѣ и ограбили скжпоцѣннитѣ камъни и златото. Самъ Панду едва се спасилъ. Това нещастие било голѣмъ ударъ за неговото състояние, богатството му се намалило значително.

Панду билъ твърдѣ угорченъ, но прѣнасялъ нещастиято си безъ ропогъ; той мислѣлъ: „азъ съмъ заслужилъ тази загуба съ грѣховетѣ си, извършени прѣзъ прѣжния ми животъ. Прѣзъ младостта си бѣхъ жестокъ къмъ народа; а ако сега жънз плодетѣ на лошитѣ си дѣла, то нѣма кому да се оплаквамъ“.

Тѣй като той станалъ много по-добъръ къмъ всички същества, то нещастията му послужили само за очистванѣ на неговото сърдце.

Отново се изменили години, когато се случило, че Пантака — младъ монахъ и ученикъ на Нарада, като пжтувалъ изъ планинитѣ на Колшамби, попадналъ въ ржцѣтѣ на разбойницитѣ. Тѣй като у него нѣмало никаква собственост, главатарьтъ на разбойницитѣ го набилъ хубаво и го отпусналъ.

На слѣднѣното утро Пантака, като вървѣлъ прѣзъ горъта чулъ шумъ отъ битка, и като приближилъ кждѣ шума, видѣлъ мнозина разбойници да нападатъ главатаря си Магадута

Магадута, като левъ, обиколень отъ кучета, се вардѣлъ отъ тѣхъ и билъ убиленъ много отъ нападателитѣ, но враговетѣ му били твърдѣ много и той, най-подиръ билъ побѣденъ и падналъ на земята, покритъ съ рани.

Туку що заминали разбойницитѣ и младиятъ монахъ приближилъ до лежащитѣ съ желание да помогне на рененитѣ. Но всички разбойници били вече мъртви и само въ началника имъ се забѣлѣзвало малко животъ. Монахътъ тозъ часъ отишълъ при течащата наблизю ручейка, грабналъ прѣсна вода съ кратунката си и подалъ на умиращия.

Магадута си отворилъ очитѣ и казалъ, като скърцалъ съ зъби:

— Кждѣ сж тѣзи неблагоприятни кучета, които толкова пжти водихъ къмъ побѣда и сполука? Безъ мене тѣ скоро ще погинатъ, като чакали, подгонени отъ лозци.

— Не мислете за вашитѣ другари и участници на грѣшния ви животъ, — казалъ Пантака, — но помислете за душата си и се възползуйте въ послѣдния часъ на тази възможность да се спасите, която ви се прѣдставя. Ето ви вода за пиене и дайте да ви прѣвѣржа ранитѣ; може би ще ми се удаде да ви спася живота.

— Това е безполезно, — отговорилъ Магадута — азъ съмъ осжденъ: негодяитѣ ме раниха смъртно. Тѣ ме удрѣха съ тѣзи удари, на които азъ ги научихъ.

— Вий жънете това, което сте посѣяли, — продължилъ монахътъ. Ако бѣхте учили другаритѣ си на добри дѣла, щѣхте и да получите отъ тѣхъ

добри постъпки. Но вий сте ги учили на убийство, поради което, чрезъ вашитѣ си дѣла, вий сте убити съ тѣхната ржка.

— Прави сте, — отговорилъ главатарьтъ на разбойниците. Азъ съмъ заслужилъ участъта си, но колко е тежкъ жребиятъ ми, че трѣбва да пожена плодоветѣ на всичкитѣ си лоши дѣла въ бждащитѣ сществуванія. Научете ме, святий отче, какво мога да направя, за да ми се облекчи живота отъ грѣховетѣ, които ме натискатъ като скала, стоварена на гърдитѣ ми.

Пантака казалъ :

— Изкоренете грѣшнитѣ си желанія, унищожете злитѣ си страсти и напълнете душата си съ доброта къмъ всички сщества.

Главатарьтъ казалъ :

— Азъ съмъ вършилъ много зло, а добро — не. Какъ мога да се изтръгна отъ тази мръжа на горестъта, която съмъ изплелъ отъ злитѣ желанія на сърдцето си? Моятъ Карма ще ме завлѣче въ ада; азъ никога не ще бжда въ състояние да стъпя на спасителния пжтъ.

На това монахътъ казалъ :

— Да, вашата Карма ще пожъне въ бждащитѣ въплощения плодоветѣ на тѣзи сѣмена, които сте посѣял. Този, който е вършилъ лоши дѣла, не може да се избави отъ послѣдичитѣ на лошитѣ си постъпки. Но не се отчайвате: всѣки човѣкъ може да се спаси, но само съ това условие, щото да изкорени изъ себе си заблудението за личността. Като примѣръ на това, азъ ще ви разкажа исторіята на прочутия разбойникъ Кандата, който умрѣлъ

неразкаянъ и се родилъ изново дяволъ въ ада, дѣто се мжчилъ за лошитѣ си дѣла съ най-ужасни страдания. Той билъ вече въ ада много години, безъ да може да се избави отъ бѣдственото си положение, когато се явилъ на земята Буда и достигналъ блаженото състояние на просвѣтлението. Въ това достопамятно врѣме падналъ и въ ада свѣтълъ лжчъ, който възбудилъ въ всички демони животъ и надежда, и разбойникътъ Кандата завикалъ високо: „О, блаженный Буда, смили се надъ менъ! Азъ страдаю ужасно! И макаръ да съмъ вършилъ зло, желая да вървя сега изъ пжтя на правдата. Помогни ми, Господи, съжали се надъ менъ!“ Законътъ на Карма е такъвъ, че злитѣ дѣла водятъ къмъ погибель.

Когато Буда чулъ просбата на страдащия въ ада демонъ, проводилъ при него единъ паякъ по паяжината си, и паякътъ казалъ: „хвани се за паяжината ми и се изкачи по нея изъ ада“. Когато се скрилъ паякътъ, Кандата се уловилъ за паяжината и захваналъ да възлѣзва по нея. Паяжината била тѣй яка, че не се скжсвала и той се подигалъ по нея все по-високо и по-високо. Но изведнѣжъ той почувствувалъ, че жицата захванала да трепери и да се люлѣе, защото подирѣ му захванали да се изкачватъ по паяжината и другитѣ страдалци. Кандата се уплашилъ: той видѣлъ, че паяжината е тънка, и че се разтѣга отъ увеличената тежина. Но паяжината все още го държала. Кандата прѣди това гледалъ само нагорѣ, а сега погледналъ надолу и видѣлъ, че подирѣ му възлѣзвала по паяжината безчислена тѣлпа отъ жители на ада. „Какъ може тази тънка жица да издържа тежестта на всичкитѣ

тѣзи хора^а, си помислилъ той и, като се уплашилъ, завикалъ високо: „пуснете се отъ паяжината, тя е *моя!*“ Паяжината веднага се скжсала и Кандата падналъ назадъ въ ада. Заблуждението за личността още се съхранявало у него. Той не знаеялъ чудесната сила на искреното стремление къмъ възохода, за да може да стѣпи на правия пѣтъ. Това стремление е тънко като паяжината, но то ще подигне милиони хора; и колкото повече хора възлѣзватъ по паяжината, толкова по-леко ще бжде за всѣкого отъ тѣхъ. Но щомъ се породи мисль въ сърдцето на човѣка, че тая паяжина е *моя*, че благото на праведността принадлежи само на *мене*, и че нека никой не го раздѣля съ *мене*, то жичтата се скжсва и ти падашъ назадъ въ първото състояние на отдѣлната личностъ; но отдѣлността на личността е проклятие, а единението — благословение. Какво нѣщо е адътъ? Адътъ не е нищо друго, освѣнъ себелюлие, а Нирваната е животъ общъ . . .

— Дайте ми да се хвана за паяжината, — казалъ умирациятъ главатаръ на разбойницитѣ Магадута, когато монахътъ свършилъ разказа си, — и азъ ще се избавя отъ бездната на ада.

Магадута помълчалъ нѣколко минути, за да си събере мислитѣ и послѣ продължилъ :

— Изслушайте ме, азъ ще ви се призная: азъ бѣхъ слуга у Панду, златарьтъ отъ Колшамби. Но слѣдъ като ме бѣше мжчилъ несправедливо, азъ побѣгнахъ отъ него и станахъ главатаръ на разбойницитѣ. Прѣди нѣколко врѣме азъ узнахъ отъ съгледвачитѣ си, че той ще прѣмине прѣзъ планината

и го ограбихъ, отнехъ му по-голъмата частъ отъ състоянието. Идете сега при него и му кажете, че го простихъ отъ сърдце за оскърблението, което ми нанесе несправедливо, и го моля да ме прости, за дѣто го ограбихъ. Когато живѣяхъ при него, сърцето му бѣше кораво като камъкъ, и азъ се научихъ отъ него на неговото самолюбие. Азъ чувахъ, че той сега станалъ добродушенъ, и че на него показватъ като образецъ на доброта и справедливостъ. Азъ не искамъ да му остана длъженъ, заради това, кажете му, че съмъ запазилъ златната корона, която той бѣ изработилъ за царя, и всичкитѣ му съкровища, и съмъ ги скрилъ въ едно подземие. Само двама разбойника знаяха това мѣсто и тѣ сега сж и двамата мъртви; нека Панду вземе съ себе си въоръжени хора и отиде на това мѣсто да си вземе назадъ собствеността, отъ която го бѣхъ лишилъ“.

Подиръ това Магадута разказалъ, дѣ било подземieto и издъхналъ въ ржцѣтѣ на Пантака.

Щомъ младиятъ монахъ Пантака се върналъ въ Колшамби, отишгълъ при златарина и му разказалъ за всичко, което се случило въ гората.

И Панду отишгълъ съ въоръжени хора въ подземнето и взелъ всички съкровища, които главатарътъ скрилъ въ него. Тѣ заровили съ почестъ главатаря и убититѣ му другари, и Пантака, като разсждавалъ върху думитѣ на Буда, казалъ надъ гроба слѣдното:

„Личността прави злото, но и личността страда отъ него.

„Личността се въздържа отъ злото, и личността се очиства.

„Чистотата и нечистотата принадлежатъ на личността: никой не може да очисти друго.

„Човѣкъ самъ трѣбва да си стори усилие: Будитѣ сж само проповѣдници.

„Нашата Карма — прибавилъ още монахътъ Пантака, — не е произведение на Шивара или Брама, или на Индра, или на кой-да-е отъ боговетѣ, — нашата Карма е послѣдница отъ нашитѣ постѣпки.

„Моята дѣятелность е утроба, която ме носи; тя е наслѣдство, което ми се пада, проклятие на моитѣ зли дѣла и благословение на моята праведность. Моята дѣятелность е единственото срѣдство за спасението ми“.

*

Панду занесълъ обратно въ Колшамби всичкитѣ си съкровища и, като се ползувалъ отъ тѣй неочаквано възвѣрнатото си богатство, проживѣлъ спокойно и щастливо останалия си животъ; а когато вече умиралъ въ старитѣ си години и когато всичкитѣ му синове, дѣщери и внуци се събрали около него, казалъ имъ:

„Мили дѣца, не осждайте другитѣ за несполукитѣ си. Дирете причината на вашитѣ бѣдствия въ самитѣ васъ. И ако вий не сте заслѣпени отъ щестлавието, ще я намѣрите, а като я намѣрите, ще съумѣете да се избавите отъ злото. Лѣкарството противъ вашитѣ бѣдствия е въ самитѣ васъ. Нека умѣтъ ви никога да се не забуля съ булото на

Майя . . . Помнете тѣзи думи, които сж били талисмана на моя животъ :

„Тозъ, който причинява страдания на другито, прави зло на себе си.

„Тозъ, който помага другиму, помага на себе си.

„Нека изчезне заблуждението за личността — и вие ще встѣпите на правия пѣть.“

Това си ти.

(Легенда)

Единъ тиранинъ повикалъ при себе си единъ мъдрецъ, за да го попита, какъ най-добръ да отмъсти на врага си.

Тиранътъ. — Кажи ми най-жестоката, най-бавната мъка, съ която да м.га измъчи прѣстѣпника до смъртъ.

Мъдрецътъ. — Накарай го да признае грѣха си и го остави на съвѣстѣта му.

Тиранътъ. — Значи, по твоему, има съвѣстъ. Слушай: единъ мой родственикъ ме оскърби жестоко, и азъ не мога вече да бжда весель и спокоенъ, додѣто не си отмъстя. Азъ мислихъ за най-жестокитѣ мъки и не намѣрихъ такива, които да отговарятъ на моя гнѣвъ.

Мъдрецътъ. — Ти нѣма и да намѣришь такива, защото съ никакви мъчения не можешъ унищожити ни самото прѣстѣпление, ни тогова, който го е извършилъ. Затова най-разумното е: да го простишь.

Тиранътъ. — Азъ зная, че не мога направи да не бжде това, което е било, но защо казвашъ, че не мога унищожити прѣстѣпника?

Мъдрецътъ. — Никой не може да направи това.

Тиранътъ. — Какви глупости говоришъ ти !
Азъ мога да го унищожа ейсега сжшо тѣй, както
унищожавамъ ейтая лампа, която никога вече нѣма
да свѣти.

Мъдрецътъ. — Ти унищожавашъ лампата,
но не свѣтлината, защото свѣтлината е навѣкждѣ,
кждѣто тя свѣти, и сжщата свѣтлина сжществува
сама по себе си въ всичко. Ти не можешъ уби
прѣстѣпника, защото ти си този, когото искашъ да
убиешъ.

Тиранътъ. — Ти си или лудъ или смѣшлю.

Мъдрецътъ. — Съвсѣмъ не ; никакво зло
не може да бжде изкупено съ кръвопролитие ; за
да изкупишъ оскърблението си, трѣбва да унищо-
жишъ цѣлото челоуѣчество, защото то е виновато.
Но и тогава пакъ ще остане това, което те оскър-
бява, защото ти самъ вѣрно каза, не може да се на-
прави да не бжде онова, което е било.

Тиранътъ. — Колкото да сж чудни твоитѣ
думи, но въ тѣхъ има извѣстна истина. Кажи по-ясно.

Мъдрецътъ. — Погледни около себе си на
всичко живо и си кажи : „всичко това съмъ азъ“.
Всички хора сж братя, т. е. всички хора по своето
сжщество сж единъ и сжщи човѣкъ. Прѣдъ вис-
шата справедливостъ нѣма зло, което да не бжде
наказано. Когато ти дигашъ ржка надъ своя врагъ,
то ти биешъ самъ себе си, защото оскърбителтъ
и оскърбениятъ сж едно и сжщо по сжщество.

Тиранътъ. — Не те разбирамъ. Азъ се рад-
вамъ на страданията, които причинявамъ на врага си.
Нима това можеше да бжде, ако азъ съмъ едно
съ него ?

Мждрецътъ. — Ти се радвашъ на страданията, които причинявашъ на врага си, и не ги чувствувашъ, защото си подъ заблудението на своето отмъстително, въображасмо лично „азъ“; но дойди до сѣзнанието на своето истинско „азъ“, и ти ще чувствувашъ всичкитѣ негови страдания.

Тиранътъ. — Това сж безумни рѣчи. Направи така, що о азъ да почувствувамъ, че съмъ едно съ прѣстѣжника.

Мждрецътъ. — Трудно е да се направи това, което желашъ, но ще се помъчи. Азъ ще те докарамъ сега въ такова състояние, въ което ти ще почувствувашъ единството на всички хора.

*

И мждрецътъ, който ималъ тая способностъ, прѣдизвикалъ въ душата на тирана сжщитѣ впечатления и чувства, вслѣдствие на които го оскърбилъ врагътъ му. Въ това състояние врагътъ призналъ себе си за тогова, който ненавиждалъ, и му станали ясни подбужденията, които наказали врага му да постъпи така. Отъ тази гледна точка той не можелъ да намѣри основание да го ненавижда, защото разбралъ, че личността не е настоящото сжщество на човѣка, но че съзнаването единството на цѣлото човѣчество е основа на всички личности, проявяващи се въ различни степени.

Когато тиранътъ се възвърналъ въ първото си състояние, той задалъ на мждреца слѣдния въпросъ:

Тиранътъ. — Да ти кажа ли това, което узнахъ ейсега?

Мждрецътъ. — Кажи.

Тиранътъ. — Азъ видѣхъ истината като че прѣзъ покривало и узнахъ, че задъ това покривало цѣлото човѣчество съставлява едно сщество, и моитѣ приятели и врагове сж негови членове, както ти и азъ. Онзи, който оскърбява нѣкой човѣкъ, оскърбява и насъ и цѣлото човѣчество.

Мждрецътъ. — Това е истината, която искахъ да ти внуша и която се изказва съ думитѣ : това си ти.

Тиранътъ. — А какъ да се живѣе въ свѣта слѣдъ всичко това ?

Мждрецътъ. — Аргатинътъ слугува, търговецътъ търгува, воинътъ защитава държавата, князътъ управлява. Всѣки си има свойственъ нему кръгъ на дѣйность. Но просвѣтениятъ нѣма съ това нищо общо : това, което за другитѣ въ тѣхния кръгъ на дѣйность е висока добродѣтель, за просвѣтения ще бжде прѣстжпление и безумие. Сега ти стана просвѣтенъ, ти видѣ сега лжчъ отъ свѣтлината, която свѣти на всички, но се възприема само отъ малцина, и ти не можешъ вече да се върнешъ въ мрака.

Тиранътъ. — Помогни ми да намѣря чистата свѣтлина. Азъ не искамъ да съмъ „азъ“, не искамъ да желая нищо прѣходящо, искамъ да бжда безвѣременъ, безличенъ, какъвто си и ти. . .

*

Наскоро слѣдъ това тиранътъ се помирилъ съ врага си, позналъ назначението и цѣлта на живота и тръгналъ по пжтя, който води къмъ вѣчния миръ.

(Изложено отъ нѣмски).

Асирийскиятъ царь Асархадонъ

Асирийскиятъ царь Асархадонъ прѣвзель царството на царь Лаилие, разрушилъ и изгорилъ градоветъ до единъ, откаралъ всички жители въ своята земя, избилъ войницитъ, а самия царь Лаилие турилъ въ клѣтка.

Като лежалъ прѣзъ нощъта въ постелката си, царь Асархадонъ мислѣлъ какъ да накаже Лаилие, но изведнѣжъ дочулъ шумуление близо до себе си и, като отворилъ очи, видѣлъ единъ старецъ съ бѣла брада и кротки очи.

— Ти искашъ да накажешъ Лаилие? Попиталъ старецътъ.

— Да, — отговорилъ царътъ. — Само че азъ не съмъ измислилъ съ какво наказание да го накажа.

— Но Лаилие — това си ти, — казалъ старецътъ.

— Това не е истина, — казалъ царътъ, — азъ съмъ азъ, а Лаилие е Лаилие.

— Ти и Лаилие сте едно, — казалъ старецътъ. Тебе само тѣй ти се чини, че не си Лаилие, а Лаилие — не ти.

— Какъ тѣй ми се чини? — казалъ царътъ. — Ето, азъ лежа сега на мека постеля, около ми сж покорнитъ ми роби и робини, и утрѣ азъ ще бжда

пакъ така, както сега, ще гуляя съ другаригѣ си, а Лаилие седи въ клѣтка, като птица, и утрѣ ще се гърчи набитъ на колъ съ изплѣзенъ языкъ дотогава, додѣто издѣхне, и тѣлото му ще бжде разкъсано отъ псетата.

— Ти не можешъ унищожи неговия животъ,
— казалъ старецътъ.

— Ами тѣзи 14,000 войници, които азъ убихъ и отъ тѣлата на които направихъ могила? — казалъ царътъ. Азъ съмъ живъ, а тѣхъ ги нѣма; значи, азъ мога да унищожа живота.

— А отдѣ знаешъ ти, че тѣхъ ги нѣма?

— Оттамъ, че не ги виждамъ. Но главното е това, че тѣ се мжчеха, а азъ не; на тѣхъ бѣше лошо, а на мене добръ.

— И това ти се чини така. Ти си мжчилъ самъ себе си, а не тѣхъ.

— Не разбирамъ, — казалъ царътъ.

— Искашъ ли да разберешъ?

— Искамъ.

— Ела тука, казалъ старецътъ, като показалъ на царя единъ купелъ, пълень съ вода.

Царътъ станалъ и отишълъ до купела.

— Съблѣчи се и влѣзъ въ купела.

Асархадонъ направилъ това, което му заповѣдалъ старецътъ.

— Сега, щомъ захвана да те поливамъ съ тази вода, — казалъ старецътъ, като гребналъ вода съ едно кепче, — гурни си главата.

Старецътъ навелъ кепчето надъ главата на царя и царътъ се гурналъ.

И щомъ царь Асархадонъ се гурналъ, веднага почувствувалъ, че не е вече Асархадонъ, а другъ нѣкой. И чувствувайки се отъ това други човѣкъ, той се вижда, че лежи на една разкошна постелка съ една красива жена. Той някога не е виждалъ тази жена, но той знае че тя е неговата жена. Тази жена се повдига и му казва : „Драгий ми съпруже Лаилие, ти си се уморилъ отъ вчерашнитѣ трудове и се успа повече отъ сбикновено, но азъ пазихъ твоя покой и не те събудихъ. Обаче, сега князетѣ тѣ чакатъ. въ голѣмия палатъ. Облѣчи се и иди при тѣхъ.

И Асархадонъ, като разбира отъ тѣзи думи, че той е Лаилие, и не само не се очудва на това, но се очудва, че той не е знаелъ това до сега, става, облича се и отива въ голѣмия палатъ, дѣто го чакатъ князетѣ.

Князетѣ посрѣщатъ колѣнишкомъ царя си Лаилие, послѣ се изправятъ и по негова заповѣдь сѣдатъ прѣдъ него; а най-стариятъ отъ князетѣ захваща да говори, че не може повече да се търпятъ всички оскръблениа на злия царь Асархадонъ и трѣбва да иде войска противъ него. Но Лаилие не се съгласява съ тѣхъ, а заповѣдва да се изпратятъ посланици при Асархадона, за да го вразумятъ, и отпуска князетѣ. Слѣдъ това той назначава за посланици почтени хора и имъ внушава подробно всичко, което трѣбва да прѣдадатъ на царь Асархадона.

Като свършва тѣзи дѣла, Асархадонъ, мисляйки се за Лаилие, отива на ловъ за диви магарета. Ловътъ е сполучливъ. Той самъ убива двѣ магарета и, когато се връща у дома си, гуляе съ другаритѣ си, гледайки игритѣ на робинитѣ.

На другия день той излиза на двора по обикновеному, дѣто го очакватъ просители, подсждими и оплакващи се, и рѣшава прѣдставенитѣ му дѣла. Като свършва тѣзи дѣла, той отива пакъ на любимата си забава — лова. И въ този день той сполучва да убие самъ една стара лъвица и да залови двѣтѣ ѝ лъвчета.

Слѣдъ това той пакъ гуляе съ другаритѣ си, като се забавлява съ музика и игри, а нощъта прѣкарва съ любимата си жена.

Така живѣе той съ дни и недѣли, очаквайки възвръщането на посланицитѣ, които сж изпратени до онзи царь Асархадонъ, койго бѣше той понапрѣдъ.

Посланицитѣ се връщатъ чакъ слѣдъ единъ мѣсець и то съ отрѣзани уши и носове.

Царь Асархадонъ заповѣдва да кажатъ на Лаилие, че това, което е направено съ неговитѣ посланици, ще бжде направено и съ него, ако този часъ не изпрати отредения данъкъ сребро, злато и кипарисово дърво и не отиде самъ да му се поклони.

Лаилие, който по-прѣди бѣше Асархадонъ, отново събира князетѣ и се съвѣгва съ тѣхъ, какво трѣбва да се прави. Всички въ единъ гласъ казватъ, че трѣбва, безъ да се дочаква нападението на Асархадона, да се отиде прѣтѣвъ него съ войска. Царьтъ се съгласява и, като се поставя на чело на войската, трѣгва въ походъ. Походътъ протака 7 дена. Царьтъ обикаля всѣки день войската и насърдчава войницитѣ си. На 8-ия день неговата войска се срѣща съ Асархадоновата въ една широка долина при брѣга на една рѣка. Войската на Лаилие се бие храбро,

но Лаилие, който бѣше по-напрѣдъ Асархадснъ, вижда, че враговетѣ се сгичатъ като мрави изъ планината, напълнятъ долината и наддѣляватъ на неговата войска, и се спуща съ колесницата си всрѣдъ боя, като коли и сѣче враговетѣ. Но войниците на Лаилие сж стотини, а на Асархадона — хиляди, и Лаилие чувствува, че е раненъ и че го взематъ въ плѣнъ.

Деветъ дена пжтува той съ другитѣ плѣнници, вързанъ между Асархадоновитѣ войници. На десетия день него го закарватъ въ Ниневия и го турятъ въ клѣтка.

Лаилие страдае не толкова отъ гладъ и отъ ранитѣ, колкото отъ срама и отъ безсилната злоба. Той се чувствува безсиленъ да отплати на врага за всичкото зло, което той тѣрпи. Едничкото нѣщо, което може да направи той, е това, щото да не доставя на враговетѣ си радостта да виждатъ страданията му, и той твърдо е рѣшилъ да прѣнася мъжествено и безъ ропотъ всичко, което се случи съ него.

Двайсетъ дена стои вече той въ клѣтката, очаквайки наказанието. Той вижда какъ откарватъ роднинитѣ и приятелитѣ му на наказание, чува виковетѣ на наказанитѣ, отъ които на едни отсичатъ ржцѣтѣ и краката, други одиратъ живи, и не показва ни безпокойствие, ни жалость, ни страхъ. Той вижда какъ евнухи водятъ вързана неговата любима жена. Той знае, че я водятъ за робиня при Асархадона. Но той прѣнася и това безъ жаль.

Но ето че двама палачи отварятъ клѣтката и, като му връзватъ съ ремѣкъ ржцѣтѣ отзадъ, за-

карватъ го на облѣното съ кръвъ мѣсто, дѣто ставатъ наказанията. Лаилие вижда острия окървавенъ колъ, отъ който туку що сж свалили тѣлото на умрѣлия върху него Лаилиевъ приятель, и се досѣща че този колъ е освободенъ за да накажатъ него.

Тѣ го събличатъ. Лаилие се ужасява отъ мършавостъта на силното си и красиво нѣкога тѣло. Двамата палачи подемаатъ това мършаво тѣло, издигатъ го и искатъ да го пуснатъ върху кола.

Ей сега смъртъ, унищожение, — мисли Лаилие и, като забравя рѣшението си да издържи мъжествено спокойствието си докрай, заплаква и моли за пощада. Но никой не го слуша.

Ама това не може да бжде, — мисли си той, азъ навѣрно спя. Това е сънъ — И той прави усилие, за да се събуди. — Нали азъ не съмъ Лаилие, азъ съмъ Асархадонъ, — мисли той.

Ти си и Лаилие, ти си и Асархадонъ, — чува той нѣкакъвъ гласъ и чувствува, че наказанието се захваща. Той извиква и въ сжщия мигъ си изважда главата изъ купела. Старецътъ стои надъ него и излива на главата му послѣдната останала вода въ кепчето.

— О, колко ужасно се мъчихъ азъ ! И колко дълго ! — каза Асархадонъ.

— Колко дълго ? — каза старецътъ. Ти токущо си гурна главата и веднага я извади ; вижъ нѣ, всичката вода не е изляна отъ кепчета. Разбра ли ти сега ?

Асархадонъ не отговаря нищо и само съ ужасъ гледа на стареца.

— Разбра ли ти сега, — продължава старецътъ, — че Лаилие — това си ти, и тѣзи войници, които

ти прѣдаде на смъртъ — сжщо си ти. И не само войниците, но и тѣзи звѣрове, които ти си убивалъ на ловъ и си изядалъ на пиршествата си, сжщо си билъ ти. Ти си мислѣше, че животътъ се заключава само въ тебе, но азъ снехъ покривалото на изматата, и ти видѣ, че като правишъ зло на другитѣ, ти го правишъ на себе си. Животътъ е единъ въ всички, и ти проявявашъ въ себе си само една часть отъ този общъ животъ. И само въ тази една часть отъ живота, въ себе си, ти можешъ да подобришъ или да влошишъ, да увеличишъ или да намалишъ живота. Да подобришъ живота въ себе си ти можешъ, само като разрушишъ прѣдѣлитѣ, които отдѣлятъ твоя животъ отъ другитѣ сжщества, като считаешъ другитѣ сжщества за себе си, като ги обичашъ. А да унищожишъ живота въ другитѣ сжщества не е въ твоя власть. Животътъ на убититѣ отъ тебе сжщества е изчезналъ отъ очитѣ ти, но не се е унищожилъ. Ти мислѣше да продължишъ своя животъ и да скжсишъ живота на другитѣ, но ти не можешъ да направишъ това. За живота нѣма нито врѣме, нито мѣсто. Животътъ е единъ мигъ и хиляди години, и твоятъ животъ и животътъ на всички видими и невидими сжщества по свѣта е равенъ. Да се унищожи и измѣни животътъ не може, защото само той едничкъ сжществува. Всичко останало само ни се струва че сжществува.

Като казалъ това, старецитѣ изчезналъ.

На сутринята царь Асархадонъ заповѣдалъ да пустнатъ Лаилие и всички плѣнени и прѣкратилъ наказанието.

На третия день той повикалъ сина си Ашур-

банипала и му прѣдалъ царството си, а самъ той отначало се отдалечилъ въ пустинята, като обмислялъ това, което узналъ. А слѣдъ това той тръгналъ да се скита като странникъ по градове и села и да проповѣдва на хората, че животътъ е единъ, и че хората правятъ зло само на себе си, когато искатъ да правятъ зло на други сщества.

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр
1. Карма — приказка	
2. Това си ти. — Легенда	2
3. Асирийскиятъ царь Асархадонъ приказка	2
